

*Олександр Анатолійович ЯКУБЕЦЬ,
кандидат історичних наук,
науковий співробітник
Інституту біографічних досліджень НБУВ
(Київ)*

ПЕРСОНАЛЬНИЙ СКЛАД НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ НАУК УКРАЇНИ ЗА 100 РОКІВ ЇЇ ІСНУВАННЯ: АНАЛІЗ НА ОСНОВІ ВИКОРИСТАННЯ КВАНТИТАТИВНИХ МЕТОДИК

У статті викладено та обґрунтовано результати кількісного та якісного аналізу персонального складу Національної академії наук України (академіків, членів-кореспондентів та іноземних членів) упродовж 100 років її існування (1577 осіб; 1918–2018 рр.). Дослідження здійснено за допомогою сучасних комп'ютерних технологій та на основі квантитативної методології. Увагу зосереджено, насамперед, на віковій складовій членів академії, місця їхнього народження (країни та регіони згідно із сучасними політичними й адміністративно-територіальними реаліями), навчальних закладах, у яких вони здобували вищу освіту, а також викладено статистику за науковими напрямками. Текст містить відповідні таблиці. Констатовано, що на основі аналізу вказаного масиву інформації було апробовано низку методів кількісного аналізу та комп'ютерних програмних засобів, які в подальшому можна застосовувати для наукової та науково-видавничої роботи (систематизації, структурування, аналізу тощо) з великими масивами будь-якої біографічної інформації.

Ключові слова: Національна академія наук України, академік НАН України, член-кореспондент НАН України, іноземний член НАН України, СУБД, квантитативні методики, Microsoft Access.

Антон Павлович Чехов (1860–1904), котрий, до слова, позиціонував себе українцем [1], якось зазначив, що «... національної науки не існує, як не існує і національної таблиці множення» [9, с. 27]. В основі своїй це твердження вірне, особливо — стосовно природничих і точних наук (у гуманітаріїв, звісно, присутні суто національні нюанси). Однак, так історично сталося, що, незважаючи на наднаціональний

характер науки, у багатьох країнах існують структури, які об'єднують науковців саме за національним (а точніше буде сказати — державно-територіальним) критерієм — національні академії наук.

Не є тут винятком і Україна, Національна академія наук якої 2018 р. відзначає віковий ювілей від дати заснування. Такий солідний часовий проміжок дає підстави для певного аналізу, підсумків та узагальнень, зокрема — у контексті персоналізації. Тим паче, що сучасна комп'ютерна техніка та її програмне забезпечення дають змогу це зробити на високому рівні точності та з мінімальними похибками, а використання квантитативних методик (кількісного аналізу) — сформуванню відповідну статистику, виявити певні тенденції та закономірності, які, можливо, не завжди мають логічне та раціональне пояснення, однак можуть стати підґрунтям для подальших наукових студій. Зокрема зважаючи на те, що квантитативний аналіз, який донедавна використовувався майже виключно для вивчення економічної історії, знаходить все ширше застосування [4]. На перспективу він може виявитися дуже доречним для використання у вітчизняній біографістиці, особливо — у її словниковому сегменті, надаючи зручні інноваційні механізми як для накопичення та структурування персональної інформації, так і для статистичного аналізу. А тому кількісну методологію варто додати до переліку методів біографічного дослідження, визначених свого часу В. С. Чишком (1951–2003) [10, с. 129–159, 170–177].

Задля реалізації вказаної мети на платформі системи управління базами даних (СУБД) Microsoft Access було розроблено базу даних персонального складу НАН України за 100 років її існування, куди внесено дані 1577 академіків, членів-кореспондентів та іноземних членів. У якості базового джерела наповнення було використано офіційний сайт Національної академії наук України [7], у якості додаткових та уточнюючих джерел — низку видань довідниково-енциклопедичного характеру, зокрема — «Енциклопедію історії України» [2], «Енциклопедію сучасної України» [3], «Українську радянську енциклопедію» (друге видання) [8], довідник «Національна академія наук України. 1918—2008. Персональний склад» (видання 1998 та 2008 років) [5; 6].

База під робочою назвою «НАНУ» складається із семи взаємозв'язаних електронних таблиць, корінною з яких є таблиця «Біографія» з полями:

- «Індекс» (ідентифікаційний номер запису);
- «ПІБ» (прізвище, ім'я, по-батькові);
- «Дата народження» (формат «Число — місяць — рік»);
- «Місце народження» (забезпечується підтаблицями «Країна», «Область», «Район», «Населений пункт»);
- «Дата смерті» (формат «Число — місяць — рік»);

«Місце поховання» (зв'язана таблиця «Некрополь», яка забезпечується підтаблицями «Країна», «Область», «Район», «Населений пункт»); «Напря́м» (мається на увазі напрям наукової діяльності; забезпечується однойменною зв'язаною таблицею);

«Досягнення» (ключові досягнення, звання та титули особи).

З їхньою допомогою було визначено та систематизовано:

- а) вікові особливості членів НАН України;
- б) географію їхніх місць народження — впритул до рівня адміністративних районів і населених пунктів;
- в) освіту — за вищими навчальними закладами;
- г) домінуючі наукові напрями.

За бажанням дослідник може додавати до бази даних будь-яку іншу актуальну для нього інформацію задля її подальшої автоматичної систематизації.

Отож, повторимося, проаналізовано біографічні дані 1577 осіб. Із них академіків НАН України — 649, членів-кореспондентів — 770, іноземних членів — 158.

Іноземні члени НАН України.

Позаяк останні у подальшому включатимуться до загальної статистики, то варто відразу зазначити географію представництва, тобто — держави, які вони репрезентують як іноземні члени Національної академії наук України.

Усього це звання станом на 2018 р. включно отримали представники 26-ти країн. Найбільше — із США (31), Росії (28), Польщі (13), Великої Британії та Німеччини (по 12). Далі (в порядку спадання кількості): Франція — 9, Італія — 6, Китай, Словаччина та Японія — по 5, Австрія, Ізраїль та Канада — по 4, Бельгія, Данія, Індія, Норвегія, Сербія, Чехія та Швейцарія — по 2, Азербайджан, Болгарія, В'єтнам, Молдова, Фінляндія, Швеція — по 1.

За походженням (у сенсі місця народження) серед іноземних членів Національної академії наук перед ведуть уродженці України, котрі зробили наукову кар'єру на Заході чи в Росії — 28 осіб, або ж 18% від загальної кількості (поіменний перелік див.: Таблиця 2). Далі йдуть уродженці Росії — 27 осіб, Польщі — 16, Німеччини — 12, Великої Британії — 11, США та Франції — по 8, Китаю — 7, Італії та Японії — по 5, Австрії та Словаччини — по 3, Данії, Ізраїлю, Індії, Норвегії, Сербії, Угорщини та Швейцарії — по 2, Австралії, Бельгії, Білорусі, Болгарії, В'єтнаму, Вірменії, Греції, Казахстану, Канади, Молдови та Швеції — по 1.

За науковими напрямками серед іноземних членів НАН України пріоритети наступні: фізико-математичні науки — 48 осіб, техніч-

ні — 21, біологічні — 20, філологічні — 15, хімічні — 13, історичні та медичні — по 10, економічні — 8, геологічні — 7, культурологія та юридичні науки — по 2, політичні та філософські науки — по 1.

Окрім того, у цьому переліку присутні 10 нобелівських лауреатів: із фізики — Жорес Іванович Алфьоров / Жорес Иванович Алфёров (нар. 1930; Росія, Нобелівська премія присуджена у 2000, у складі НАНУ — теж із 2000), П'єр-Жіль де Жен / Pierre-Gilles de Gennes (1932–2007; Франція, 1991, 1992), Олександр Михайлович Прохоров / Александр Михайлович Прохоров (1916–2002; Росія, 1964, 2000); із фізіології та медицини — Джеймс Дьюї Вотсон / James Dewey Watson (нар. 1928; США, 1962, 1995), Берт Закман / Bert Sakmann (нар. 1942; Німеччина, 1991, 1994), Ервін Неер / Erwin Neher (нар. 1944; Німеччина, 1991, 1994); із хімії — Жан-Марі Лен / Jean-Marie Lehn (нар. 1939; Франція, 1987, 1992), Ілля Пригожин / Илья Prigogine (1917–2003; Бельгія, 1977, 2000), Аарон Чехановер / אהרן צ'כחנאוור (нар. 1947; Ізраїль, 2004, 2009); Нобелівська премія миру — Джозеф Ротблат / Joseph Rotblat (1908–2005; Велика Британія, фізик за фахом, 1995, 1994).

Вік.

Щодо віку, то найстаршим за роком народження може вважатися етнограф, член-кореспондент НАН України з 1925 р. Петро Васильович Іванов (1837–1931; тобто, народився 181 рік тому), а серед академіків — літературознавець, один із засновників ВУАН, хрещений батько Михайла Опанасовича Булгакова (1891–1940) Микола Іванович Петров (1840–1921). А наймолодшим за датою смерті став мовознавець Нухим Аронович Каганович (1903–1938) — у 31-річному віці його було обрано членом-кореспондентом НАНУ, а у 34 — репресовано. Приблизно так само склалося у математика Михайла Хрисанфовича Орлова (1900–1936): у 34 роки — членкор, у 36 — трагічно загинув.

Із діючих членів НАН України найстаршими є чех Мікулаш Неврлий (нар. 1916), якому у листопаді 2018 р. виповнилося 102 роки, та президент НАН України Борис Євгенович Патон (нар. 1918), котрий разом із академією святкував свій 100-літній ювілей. А поки що академічними довгожителлями-рекордсменами вважаються біохімік Максим Федотович Гулий (1905–2007) і фізіолог Пилип Миколайович Серков (1908–2011), котрі пішли у вічність на 103-му році життя. Наймолодший нині — член-кореспондент із 2018 р., математик Сергій Іванович Максименко (нар. 1974), якому на момент обрання виповнилося 44 роки.

Варто відзначити, що членство в академії, схоже, провокує на доголіття. Так, із 905 академіків, членів-кореспондентів та іноземних

членів НАН України, яких на середину травня 2018 р. уже не було з нами, двоє, як уже зазначалося, прожили понад 100 років, 67 (7,4%) — від 90 до 99, 260 (28,7%) — від 80 до 89, 298 (32,9%) — від 70 до 79, 183 (20,2%) — від 60 до 69, 74 (8,2%) — від 50 до 59, 15 (1,6%) — від 40 до 49, 6 (0,7%) — від 34 до 39. Середній вік становить 74,4 роки.

Географія народження.

При структуризації та аналізі місць народження до уваги бралися сучасні політичні та адміністративно-територіальні реалії. Тобто, народжений на території сучасної України, але за часів Російської імперії, включався до категорії «народжений в Україні». Водночас Крим теж вважається українським, як і належить згідно норм міжнародного права.

Отож, серед членів НАН України за всі роки її існування присутні уродженці 39 сучасних держав, перед серед яких, звісно, веде Україна — 1034 представники, або ж 65,6%. Друге, третє та четверте місця, у відповідності до історично-географічного контексту, посідають Росія — 350 осіб (22,2%), Польща — 31 (2%) та Білорусь — 25 (1,6%). Далі йдуть (без зазначення відсотків): Німеччина — 14 уродженців, Велика Британія — 11, Франція — 9, Казахстан, США та Узбекистан — по 8, Китай і Молдова — по 7, Грузія, Італія, Угорщина та Японія — по 5, Австрія, Вірменія та Латвія — по 4, Литва та Словаччина — по 3, Азербайджан, Данія, Естонія, Ізраїль, Індія, Норвегія, Сербія, Туркменістан та Швейцарія — по 2, Австралія, Бельгія, Болгарія, В'єтнам, Греція, Канада, Румунія, Туреччина та Швеція — по 1 (див.: Таблицю 3).

Серед 27 сучасних регіонів України (25 областей і 2 міста державного значення) найбільше «делегував» до НАН України своїх уродженців Київ — 177 осіб (17,1%). Далі йдуть Харківська (98 осіб, 9,5%, із них 59 припадає на Харків) і Полтавська (71, 6,9%) області. Найменше членів академії народилася у Севастополі (2), Херсонській області та Криму — по 5. Статистика по інших регіонах виглядає так (у порядку спадання): Чернігівська область — 56 уродженців, Донецька, Львівська та Черкаська — по 52, Дніпропетровська — 50, Сумська — 48, Вінницька — 45, Київська — 40, Одеська — 38, Житомирська — 36, Запорізька — 32, Хмельницька — 30, Кіровоградська — 25, Івано-Франківська — 24, Луганська та Тернопільська — по 19, Рівненська — 18, Закарпатська — 16, Миколаївська — 10, Волинська та Чернівецька — по 7 (див.: Таблицю 4). Щодо Росії, то тут теж ведуть перед столичні міста — Москва (28 уродженців) і Санкт-Петербург (27), а серед регіонів — Ростовська (17), Воронежська та Саратовська області (по 14).

Вищі навчальні заклади.

Базова вища освіта визначалася за першим університетом / академією / інститутом, який закінчував академік або член-кореспондент НАН України (всього 1419 осіб; іноземні члени винесені за межі даного рейтингу). Трійка лідерів виглядає так (тут і далі подані сучасні назви ВНЗ): Київський національний університет імені Тараса Шевченка — 350 випускників, Харківський національний університет імені Василя Каразіна — 132, Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського» — 128. До ТОП-10 також входять (із великим відривом від першої трійки): Московський державний університет імені Михайла Ломоносова — 45 випускників, Львівський національний університет імені Івана Франка — 41, Санкт-Петербурзький державний університет — 38, Національний медичний університет імені Олександра Богомольця — 37, Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут» — 36, Одеський національний університет імені Олексія Мечникова — 34, Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара — 30.

Перелік перших 36-ти вищих навчальних закладів, випускники яких у кількості п'яти або більше осіб стали академіками / членами-кореспондентами НАН України, наведений у Таблиці 5. А повний матрикул складається із 194-х ЗВО.

Наукові напрями.

За науковими напрямками, сформульованими у відповідності до Переліку наукових спеціальностей, затверджених наказами Міністерства науки і освіти, молоді та спорту України № 1057 від 14.09.2011 та № 1462 від 21.12.2012, картина виглядає наступним чином — найбільше серед академіків, членів-кореспондентів та іноземних членів НАН України за 100 років її існування налічується представників фізико-математичних наук (власне фізиків і математиків, а також астрономів, кібернетиків, механіків) — 420 осіб. На другому місці — «технарі», тобто, вчені у галузі технічних наук (матеріало- та металознавці, механіки та техніки, фахівці у галузі будівництва, електроенергетики, електротехніки, конструктори авіаційної, ракетної та сільськогосподарської техніки, космічних систем, бронетанкового озброєння, гірничі інженери, системотехніки тощо) — 288, на третьому — фахівці з біологічних наук (власне біологи, біофізики, біохіміки, гідробіологи, мікробіологи, ботаніки, мікологи, дендрологи, екологи, фізіологи рослин, генетики, зоологи, ентомологи, цитологи) — 189. Далі розмістилися: хімічні — 125 осіб, медичні — 109, філологічні — 88, геологічні — 81, економічні — 78, історич-

ні — 75, юридичні — 28, сільськогосподарські та філософські — по 18, географічні — 14 та політичні науки — 8, мистецтвознавство — 7, державне управління, педагогічні та фармацевтичні науки — по 6, соціологічні науки — 5, культурологія — 4, ветеринарні науки та соціальні комунікації — по 2 (див.: Таблицю 6).

Підсумовуючи, маємо визнати, що вищенаведені статистичні дані засвідчують, що, будучи де-юре національною, академія наук України де-факто є інтернаціональною установою.

Водночас апробація низки квантитативних методик (методів кількісного аналізу) щодо незначного інформаційного масиву довела, що у подальшому їх можна застосовувати для роботи (систематизації, структурування, аналізу тощо) і з великими масивами біографічної інформації, маючи на меті як її наукове, так і видавниче (зокрема — бібліографічне) втілення. А також — для аналізу певних тенденцій і систем міжособистісних зв'язків.

Таблиця 1. Кількісний склад НАН України (1918–2018 рр.).

Звання	Кількість
Академіки	649
Члени-кореспонденти	770
Іноземні члени	158
ВСЬОГО	1577

Таблиця 2. Іноземні члени НАНУ — уродженці України.

Прізвище, ім'я, по-батькові	Роки життя	Місце народження	Наукова спеціалізація	Рік набуття членства НАНУ	Країна, яку репрезентує
Ангельський Стефан Зигмунт	1929	Волинська обл., м. Любомль	клінічний біохімік	1997	Польща
Вертелецький Володимир Євгенович	1938	Рівненська обл., м. Рівне	медичний генетик	2003	США
Гаврилишин Богдан Дмитрович	1926–2016	Тернопільська обл., Монастирський р-н, смт Коропець	економіст	1990	Канада

Прізвище, ім'я, по-батькові	Роки життя	Місце народження	Наукова спеціалізація	Рік набуття членства НАНУ	Країна, яку репрезентує
Гамота Джордж (Юрій Богданович)	1939	Львівська обл., м. Львів	фізик	2000	США
Григор'єв Анатолій Іванович	1943	Житомирська обл., Радомишльський р-н, с. Меделівка	фізіолог	2000	Росія
Даревич Юрій	1939	Львівська обл., Пустомитівський р-н, с. Сухоріччя	фізик	1992	Канада
Дністрянський Станіслав Северинович	1870–1935	Тернопільська обл., м. Тернопіль	правознавець	1927	Чехія
Жуковський Аркадій Іларіонович	1922–2014	Чернівецька обл., м. Чернівці	історик	1992	Франція
Коропецький Іван Святославович	1921–2012	Івано-Франківська обл., Коломийський р-н, с. Струпків	історик, економіст	1992	США
Костюк Григорій Олександрович	1902–2002	Хмельницька обл., Кам'янець-Подільський р-н, с. Боришківці	літературознавець	1992	США
Маркусь Василь	1922–2012	Закарпатська обл., Тячівський р-н, с. Бедевя	політолог	1994	США
Москович Вольф	1936	Одеська обл., м. Болград	мовознавець	1992	Ізраїль
Нудельман Михайло	1938	м. Київ	економіст	2000	Ізраїль
Орасєвський Віктор Миколайович	1935–2006	Полтавська обл., м. Полтава	геофізик	2003	Росія

Прізвище, ім'я, по-батькові	Роки життя	Місце народження	Наукова спеціалізація	Рік набуття членства НАНУ	Країна, яку репрезентує
Петришин Вальтер Володимир	1929	Львівська обл., м. Львів	математик	1992	США
Пріцак Омелян Йосипович	1919-2006	Львівська обл., Самбірський р-н, с. Лука	історик-сходознавець	1990	США
Ратайчак Генрик	1932	Івано-Франківська обл., Калуський р-н, с. Кадобна	фізико-хімік	2003	Польща
Рика Вацлав	1931-1996	Львівська обл., м. Львів	петрограф	1995	Польща
Рудницький Леонід Іванович	1935	Львівська обл., м. Львів	мовознавець	1994	США
Садовничий Віктор Антонович	1939	Харківська обл., Лозівський р-н, смт Краснопавлівка	кібернетик, з 1992 і дотепер – ректор Московського державного університету ім. Ломоносова	2000	Росія
Самарський Олександр Андрійович	1919-2008	Донецька обл., Амвросіївський р-н, с. Свистуни	кібернетик	2000	Росія
Струк Данило	1940-1999	Львівська обл., м. Львів	літературознавець	1992	Канада
Фізер Іван Михайлович	1925-2007	Закарпатська обл., Великоберезнянський р-н, с. Мирча	літературознавець	1995	США

Прізвище, ім'я, по-батькові	Роки життя	Місце народження	Наукова спеціалізація	Рік набуття членства НАНУ	Країна, яку репрезентує
Хаас Алоїз	1932	Чернівецька обл., м. Чернівці	хімік-органік	1994	Німеччина
Шевельов Юрій Володимирович	1908–2002	Харківська обл., м. Харків	літературознавець	1991	США
Шпорлюк Роман	1933	Тернопільська обл., Гусятинський р-н, смт Гримайлів	історик	2009	США
Шумний Володимир Костянтинович	1934	Чернігівська обл., Борзнянський р-н, с. Ховми	генетик	2003	Росія
Якубець Мар'ян	1910–1998	Тернопільська обл., Бережанський р-н, с. Гиновичі	літературознавець	1992	Польща

Таблиця 3. Академіки, члени-кореспонденти та іноземні члени НАН України за країнами народження згідно із сучасною політичною картою світу (1918–2018 рр.)

Країна	Уродженці
Україна	1034
Росія	350
Польща	31
Білорусь	25
Німеччина	14
Велика Британія	11
Франція	9
Казахстан	8

Країна	Уродженці
США	8
Узбекистан	8
Китай	7
Молдавія	7
Грузія	5
Італія	5
Угорщина	5
Японія	5
Австрія	4
Вірменія	4
Латвія	4
Литва	3
Словаччина	3
Азербайджан	2
Данія	2
Естонія	2
Ізраїль	2
Індія	2
Норвегія	2
Сербія	2
Туркменія	2
Швейцарія	2
Австралія	1
Бельгія	1
Болгарія	1
В'єтнам	1
Греція	1
Канада	1
Румунія	1
Туреччина	1
Швеція	1
ВСЬОГО	1577

Таблиця 4. Академіки, члени-кореспонденти та іноземні члени НАНУ — уродженці України (за областями; 1918–2018 рр.)

Область	Уродженці
Київ	177
Харківська	98
Полтавська	71
Чернігівська	56
Донецька	52
Львівська	52
Черкаська	52
Дніпропетровська	50
Сумська	48
Вінницька	45
Київська	40
Одеська	38
Житомирська	36
Запорізька	32
Хмельницька	30
Кіровоградська	25
Івано-Франківська	24
Луганська	19
Тернопільська	19
Рівненська	18
Закарпатська	16
Миколаївська	10
Волинська	7
Чернівецька	7
Крим	5
Херсонська	5
Севастополь	2
ВСЬОГО	1034

Таблиця 5. ТОП-36 вищих навчальних закладів, які закінчували академіки та члени-кореспонденти НАН України (з кількістю випускників 5+)

Вищий навчальний заклад (назва станом на 01.01.1992)	Місто	Країна	Вищий навчальний заклад (сучасна назва)	Випускники (кількість)
Київський державний університет ім. Тараса Шевченка	Київ	Україна	Київський національний університет ім. Тараса Шевченка	350
Харківський державний університет ім. Олексія Горького	Харків	Україна	Харківський національний університет ім. Василя Каразіна	132
Київський політехнічний інститут	Київ	Україна	Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут ім. Ігоря Сікорського»	128
Московський державний університет ім. Ломоносова	Москва	Росія	Московський державний університет ім. Ломоносова	45
Львівський державний університет ім. Івана Франка	Львів	Україна	Львівський національний університет ім. Івана Франка	41
Ленінградський державний університет	Санкт-Петербург	Росія	Санкт-Петербурзький державний університет	38
Київський медичний інститут	Київ	Україна	Національний медичний університет ім. Богомольця	37
Харківський політехнічний інститут	Харків	Україна	Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут»	36
Одеський державний університет ім. Мечникова	Одеса	Україна	Одеський національний університет ім. Мечникова	34
Дніпропетровський державний університет	Дніпро	Україна	Дніпровський національний університет ім. Олеса Гончара	30
Львівський політехнічний інститут	Львів	Україна	Національний університет «Львівська політехніка»	28

Вищий навчальний заклад (назва станом на 01.01.1992)	Місто	Країна	Вищий навчальний заклад (сучасна назва)	Випускники (кількість)
Дніпропетровський гірничий інститут	Дніпро	Україна	Національний технічний університет «Дніпровська політехніка»	26
Українська сільськогосподарська академія	Київ	Україна	Національний університет біоресурсів і природокористування України	19
Дніпропетровський металургійний інститут	Дніпро	Україна	Національна металургійна академія України	18
Ленінградський політехнічний інститут	Санкт-Петербург	Росія	Санкт-Петербурзький політехнічний університет Петра Великого	17
Ужгородський державний університет	Ужгород	Україна	Ужгородський національний університет	15
Чернівецький державний університет ім. Юрія Федьковича	Чернівці	Україна	Чернівецький національний університет ім. Юрія Федьковича	14
Харківський медичний інститут	Харків	Україна	Харківський національний медичний університет	13
Донецький державний університет	Донецьк	Україна	Донецький національний університет ім. Василя Стуса	11
Ленінградський гірничий інститут	Санкт-Петербург	Росія	Санкт-Петербурзький гірничий університет	10
Саратовський державний університет ім. Чернишевського	Саратов	Росія	Саратовський державний університет ім. Чернишевського	10
Київський інститут народного господарства	Київ	Україна	Київський національний економічний університет ім. Вадима Гетьмана	9
Ростовський державний університет	Ростов-на-Дону	Росія	Південний федеральний університет	9
Харківський інженерно-економічний інститут	Харків	Україна	Харківський національний економічний університет ім. Семена Кузнеця	9

Вищий навчальний заклад (назва станом на 01.01.1992)	Місто	Країна	Вищий навчальний заклад (сучасна назва)	Випускники (кількість)
Донецький політехнічний інститут	Донецьк	Україна	Донецький національний технічний університет	8
Казанський державний університет	Казань	Росія	Казанський федеральний університет	8
Київський педагогічний інститут	Київ	Україна	Національний педагогічний університет ім. Драгоманова	7
Харківський сільськогосподарський інститут	Харків	Україна	Харківський національний аграрний університет ім. Василя Докучаєва	7
Московський фізико-технічний інститут	Москва	Росія	Московський фізико-технічний інститут	6
Одеський медичний інститут	Одеса	Україна	Одеський національний медичний університет	6
Уральський політехнічний інститут	Єкатеринбург	Росія	Уральський державний технічний університет – УПТ	6
Віденський університет	Відень	Австрія	Віденський університет	5
Московське вище технічне училище ім. Баумана	Москва	Росія	Московський державний технічний університет ім. Баумана	5
Московський авіаційний інститут	Москва	Росія	Московський авіаційний інститут	5
Московський хіміко-технологічний інститут	Москва	Росія	Російський хіміко-технологічний університет ім. Менделєєва	5
Харківський авіаційний інститут	Харків	Україна	Національний аерокосмічний університет ім. Миколи Жуковського «Харківський авіаційний інститут»	5
ВСЬОГО			1152, або ж 82% від загальної кількості академіків та членів-кореспондентів НАН України у 1419 осіб (без іноземних членів)	

Таблиця 6. Академіки, члени-кореспонденти та іноземні члени НАНУ за науковими напрямками (1918–2018 рр.) у відповідності до Переліку наукових спеціальностей, затверджених наказами Міністерства науки і освіти, молоді та спорту України № 1057 від 14.09.2011 та № 1462 від 21.12.2012

Науковий напрям	Кількість
Фізико-математичні науки	420
Технічні науки	288
Біологічні науки	189
Хімічні науки	125
Медичні науки	109
Філологічні науки	88
Геологічні науки	81
Економічні науки	78
Історичні науки	75
Юридичні науки	28
Сільськогосподарські науки	18
Філософські науки	18
Географічні науки	14
Політичні науки	8
Мистецтвознавство	7
Державне управління	6
Педагогічні науки	6
Фармацевтичні науки	6
Соціологічні науки	5
Культурологія	4
Ветеринарні науки	2
Соціальні комунікації	2
ВСЬОГО	1577

1. *Безсмертний-Анзіміров А.* Чехов як українець. До 155-ї річниці від дня народження письменника [Текст] / Андрій Безсмертний-Анзіміров // День. – 2015. – 30 січ.
2. Енциклопедія історії України: в 10-ти тт. – Т. 1–10. – Київ : Наук. думка; Ін-т історії України НАН України, 2003–2013.
3. Енциклопедія сучасної України: в 30-ти тт. – Т. 1–18. – Київ : Ін-т енциклопедичних досліджень НАН України, 2001–2018.
4. *Корниенко О. В.* Советская мода через призму сатирического журнала «Перець» (1964–1991 гг.): база данных, контент-анализ карикатур [Текст] / О. В. Корниенко // Историческая информатика. Информационные технологии и математические методы в исторических исследованиях и образовании. – Барнаул : Алтайский гос. ун-т, 2014. – № 4. – С. 50–67.
5. *Палій В. М.* Національна академія наук України. 1918–2008. Персональний склад [Текст] / В. М. Палій, Ю. О. Храмов. – Київ : Фенікс, 2008. – 352 с.
6. *Палій В. М.* Національна Академія наук України: Персональний склад: 1918–1998 [Текст] / В. М. Палій, Ю. О. Храмов. – Київ : Фенікс, 1998. – 279 с.
7. Персональний склад членів Академії з 1918 року // Національна академія наук України: офіційний сайт [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.nas.gov.ua/UA/Members/Pages/default.aspx>.
8. Українська радянська енциклопедія: в 12-ти тт. – Т. 1–12. – Київ : Гол. Ред. УРЕ, 1977–1985.
9. *Чехов А. П.* Полное собрание сочинений в тридцати томах [Текст] / А. П. Чехов. – Т. 17. Записные книжки. Записи на отдельных листах. Дневники. – Москва : Наука, 1980. – 528 с.
10. *Чишко В. С.* Біографічна традиція та наукова біографія в історії і сучасності України [Текст] / В. С. Чишко. – Київ : БМТ, 1996. – 240 с.

REFERENCES

1. Bezsmertnyi-Anzimirov, A. (2015, January 30). *Chekhov yak ukrainets. Do 155-i richnytsi vid dnia narodzhennia pysmennyka* [Chekhov as a Ukrainian. To the 155th anniversary of the birth of the writer]. *Den*. [in Ukrainian].
2. Smolii, V. A. (Eds.). (2003–2013). *Entsyklopediia istorii Ukrainy: V 10-ty tt.* [Encyclopedia of the Ukrainian History, Vols. 1–10]. Kyiv: Naukova dumka; Instytut istorii Ukrainy NAN Ukrainy. [in Ukrainian].
3. Dziuba, I. M. (Eds.). (2001–2018). *Entsyklopediia suchasnoi Ukrainy: V 30-ty tt.* [Encyclopedia of the Modern Ukraine, Vols. 1–18]. Kyiv: Instytut entsyklopedychnykh doslidzhen NAN Ukrainy. [in Ukrainian].
4. Kornienko, O. V. (2014). *Sovetskaia moda cherez prizmu satiricheskogo zhurnala Perets (1964–1991 gg.): baza dannykh, kontent-analiz karikatur* [Soviet fashion through the prism of the Perets satirical magazine (1964–1991): database, content analysis of cartoons]. *Istoricheskaya informatika. Informatsionnye tekhnologii i matematicheskie metody v istoricheskikh issledovaniyah i obrazovanii*, 4, 50–67. [in Russian].
5. Palii, V. M. & Khramov, Yu. O. (2008). *Natsionalna akademiia nauk Ukrainy. 1918–2008. Personalnyi sklad* [National Academy of Sciences of Ukraine. 1918–2008 Personnel]. Kyiv: Feniks. [in Ukrainian].

6. Palii, V. M. & Khramov, Yu. O. (1998). *Natsionalna Akademiia nauk Ukrainy: Personalnyi sklad: 1918–1998* [National Academy of Sciences of Ukraine: Personnel: 1918–1998]. Kyiv: Feniks. [in Ukrainian].
7. *Personalnyi sklad chleniv Akademii z 1918 roku* (n. d) [Personnel of the Academy since with 1918]. *Natsionalna akademiia nauk Ukrainy: ofitsiyni sait*. Retrieved from <http://www.nas.gov.ua/UA/Members/Pages/default.aspx>. [in Ukrainian].
8. Bazhan, M. P. (Eds.). (1977–1985). *Ukrainskaadianska entsyklopediia: V 12-ty tt.* [Ukrainian Soviet Encyclopedia, Vols. 1–12]. Kyiv: Holovna redaktsiia Ukrainskoi radianskoi entsyklopedii. [in Ukrainian].
9. Chekhov, A. P. (1980). *Polnoe sobranie sochineniy v tridsati tomakh* [Complete Works in Thirty Volumes] (Vol. 17). Moscow: Nauka. [in Russian].
10. Chyshko, V. S. (1996). *Biohrafichna tradytsiia ta naukova biohrafiia v istorii i suchasnosti Ukrainy* [Biographical tradition and scientific biography in the history and modern times of Ukraine]. Kyiv: BMT. [in Ukrainian].

Стаття надійшла 13.08.2018 р.

Yakubets Oleksandr, Candidate of Historical Sciences, Research Fellow of the Institute of Biographical Researches of VNLU (Kyiv).

Personnel of the National Academy of Sciences of Ukraine for 100 years of its existence: analysis based on the use of quantitative methods.

The article presents and substantiates the results of quantitative and qualitative analysis of the personnel of the National Academy of Sciences of Ukraine (academicians, correspondent members and foreign members) for 100 years of its existence (1577 persons; 1918–2018). The research was carried out with the help of modern computer technologies and on the basis of quantitative methodology. Attention is focused, first of all, on the age component of the Academy members, on their places of birth (countries and regions in concordance with modern political and administrative-territorial realities), on educational institutions in which they obtained higher education; the statistics on scientific fields are presented. The text contains the corresponding tables. It was stated that based on the analysis of the given array of information a number of methods of quantitative analysis and computer software were tested, which can be used for scientific and publishing work (systematization, structuring, analysis, etc.) with large arrays of any biographical information.

Key words: National Academy of Sciences of Ukraine, academician of the NAS of Ukraine, corresponding member of the NAS of Ukraine, foreign member of the NAS of Ukraine, DBMS, quantitative methods, Microsoft Access.

Якубец А. А., кандидат исторических наук, научный сотрудник Института биографических исследований НБУВ (Киев).

Персональный состав Национальной академии наук Украины за 100 лет ее существования: анализ на основе использования квантитативных методик.

В статье изложены и обоснованы результаты количественного и качественного анализа персонального состава Национальной академии наук Украины (академиков, членов-корреспондентов и иностранных членов) в течение 100 лет ее существования (1577 человек; 1918–2018 гг.). Исследо-

вание осуществлено с помощью современных компьютерных технологий и на основе квантитативной методологии. Внимание сосредоточено, прежде всего, на возрастной составляющей членов академии, месте их рождения (страны и регионы, соответственно современным политическими и административно-территориальными реалиями), учебных заведениях, в которых они получали высшее образование, а также на изложении статистики по научным направлениям. Текст содержит соответствующие таблицы. Констатируется, что на основе анализа указанного массива информации были апробированы ряд методов количественного анализа и программных средств, которые в дальнейшем можно использовать для научной и научно-издательской работы (систематизации, структурирования, анализа и т. д.) с большими массивами биографической информации.

Ключевые слова: Национальная академия наук Украины, академик НАН Украины, член-корреспондент НАН Украины, иностранный член НАН Украины, СУБД, квантитативные методики, Microsoft Access.